

Var. 7
15

D. T. O. M. A.
Collegij Ethici

DISPUTATIO SEPTIMA
De

TEMPERANTIA

In Regiâ Universitate CHRISTINÈâ Aboënsi,

PRÆSIDE

M. MICHAELE O. VVEXICNIO
Jur. Pol. & Hist. Profess. publico celeberrimo
Præceptore & Promotore ætatèm
colendo honorando.

RESPONDENTE

JOANNE ANDRÆ TIBELIO VVesim.

Publico examini submissa ad diem 22. Iunij.
Anni 1648.

A B O E.

Excudebat Petrus Wald/ Acad Typogr. Anno 1648. 4

Reverendis, spectatissimis, nec non Venerabilibus, huma-
nissimæ & doctissimæ Viris.

Dn. BOETHIO MURENIO VVestm. Ecclesie
Salticensis Pastori dignissimo, ut C. tatus Alandia Præ-
posit: meritisimo.

Dn. SIGFRIDO JACOBI Pastori in Rimitto
Fidelissimo, nec non Præposito vigilantissimo.

Dn. PETRO ANDREÆ in Tälshnäs / Barona-
tus Rimittoënsis Prætori prudentissimo, olim nutritio suo
propensissimo.

Dn. ÆSCHILLO AMBROSII Verbi Dei com-
ministro in Rimitto impigerrimo.

Dn. DANIELI ANDREÆ Ibidem Saxellano
admodum sedulo.

Dn. ANDRÆ ANDREÆ S. B. M. / Civi
Holmens. Circūspectiss, amico & cognato suo per dilecto.

Domini, mecenatibus, Promotoribus, fautoribus &
benefactoribus suis singulari animi observantiã
honorandis &c. Exercitium hocce Academi-
cum Reverentè, officiosè & amicè offert
atq; inscribit,

I. A. Tib.
Respondent.

COLLEGIUM ETHICUM
DISPUTATIO SEPTIMA
DE
TEMPERANTIA

Respondente JOANNE ANDREÆ TIBELIO VVestm.

THESIS I.

PRogredimur jam ad *virtutes Ethicas Sextum Decalogi Præceptum spectantes, quæ Temperantia nomine comprehenduntur: Quod cupiditates ac desideria voluptatum temperent atq; refrenent. Græcis autem notantèρ Σωφροσύνη dicitur; quasi bonam mentem & prudentiam servans aut salvans. Nostratibus vel nimis angustè Nycterberæ sonat: quippe hæc vox solam sobrietatem propriè denotat: Vel latius Nictelighæc audit, quod generaliter quavis moderatione significat. Verùm tropus, videlicet Synecdoche, rem facillè declaraverit, quæ latiora præfistoribus & vice versa, non rarò adhibere solet.*

2. Hic quanquam frustraneum sit querere, *an detur Temperantia?* cum id per se manifestum, & ex supradictis facillimè à quovis demonstrari queat; Sicuti & *an Temperantia sit virtus?* Non immeritò tamen dubium moveri potest; *An Temperantia sit virtus peculiaris & à cæteris distincta?* Ejus etenim negativa sic stabilitur; 1. *Moderatrix omnium commotionum in homine, non est peculiaris virtus; Sed omnium commentatio & cumulus; Atqui Temperantia est moderatrix omnium commotionum. Ergo non est peculiaris virtus.* Major patet; Omnes enim commotio-

nes moderari non est hujus vel illius virtutis specialitèr acceptæ, sed virtutis in genere. Quippe *justitia* particularis commotiones ex cupiditate rei alienæ ortas, *fortitudo* ex metu & fiduciâ; *liberalitas* commotiones ex cupiditate divitiarum manantes moderatur; & sic deinceps. Nulla autem virtus peculiaris omnis generis cupiditates coercet. *Minor* stabilitur auctoritate Cic qui lib. 2. & 5. de finib. boni sic scribit; Temperantia est moderatio cupiditatum rationi obediens; Item, moderatrix omnium est commotionum.

3. Huc etiam facit. 2. *Quod temperantia in ceteras virtutes tanquam partes dividit ac dispesci solet*; nimirum mansuetudinem, liberalitatem, gravitatem, iracundiam, urbanitatem, frugalitatem, taciturnitatem &c. Unde clarum est, eam non speciem virtutis esse seu specialem, sed totâ virtutē & omnium complexû. Vide Heider: *philosoph. Moral. part. 2. de Temperantia*, p. 500. Confer, *Cic. lib. 3. Tusculanæ: quest.* Ubi ait, Temperantia est moderatio quæ turpiter & nequiter facere nihil patitur.

4. Affirmativam nihilominus quæstionis tenemus? Et utriq; allatorum argumentorum unâ & eâdem responsione occurrimus; *Ambiguitatem* vocis *Temperantia* enodando, quæ inter alia per plurima ex eorum numero est quæ pluribus modis accipiuntur. Et potissimum tres ejusdem significationes annotamus. 1. Enim generalitèr quamlibet virtutum & affectuum moderatorem denotat, quæ acceptio *Platoni in Charm.*; & *Stobæo, Serm. 5.* Ubi eâdem partiû animæ consensionem & universalem omnium virtutum nomen appellat; Nec non *Cic. locû citatû* est familiaris. 2. *Specialitèr* virtutes quasvis corporeas voluptates ad mediocritatem revocantes complectitur. Unde *Plutarch. lib. 7. Sympos. quest. 5.* Contra *Temperantiam* non modò voluptatibus, gustu,

tactu & olfactu perceptis, sed illis etiam quæ oculis & auribus se ingerunt, peccari asserit. Et 3. deniq; *Specialissimè* sumpta, *Temperantia est virtus moralis, quæ voluptates ex sensibus gustus & tactus fluentes debitâ mediocritate appetuntur, & honestè usurpantur.* Quæ postrema acceptio à nobis uti & alijs accuratissimis philosophis & Ethicis præcipuè attenditur; secundam tamen non plane excludimus.

5. Ex jam allatis facile patet in contrarium objecta, loqui de *temperantiâ in primo significato*, & sic nihil contra nos facere, qui de *posterioribus* assertionem ponimus: Unde si ita intelligenda veniant argumenta, concedim^{us} utrumq; nimirum, *Temperantiâ in generalissimâ acceptio- ne non esse specialem virtutum.* Sin aliter quis accipien- dam conclusionem urgeat videlicet de *Temperantiâ speci- aliùs* acceptâ. Tum oriuntur *quatuor termini* in Syllogi- smo dum in præmissis seu antecedente, *temperantia gene- ralitèr* accipitur, quod per se patet, in consequente seu conclusione *specialiùs*: Atq; ita scopæ sunt dissolutæ & nihil con- cluditur: Cum omnis rite formatus syllogismus tribus tantummodò termi- nis constare debeat, quod Logici docent.

6. Quodnam verò sit *objectum temperantiæ* (siquidem ex objecti cognitione virtutum & habituum natura dis- palefcat) Definitio satis indicat; Nimirum *externum primarium* sunt voluptates; *internum; secundarium* sunt dolores desideria & cupiuitates earundem. *Anne autem et- iam circa dolores temperantia occupetur?* In fasc. Ethicæ, quæst. Sect. 2. Memb. 5. Q. 1. breviter decisum est, ubi affirmativa defenditur; Et ratio quæ in contrarium adduci potest eliditur. Sic enim opponi poterit: *Speciale objectum unius virtutis particularis, non est vel esse potest objectum alterius; Sed dolores & adversa sunt objectum fortis- sudinis* quod ex superiori disputatione planum; Hæc au-

autem est particularis virtus, sicuti etiam temperantia, prout à nobis accipitur; *Ergo dolores non possunt esse objecta temperantia.* Major est manifesta, cum objectis virtutes potissimum distingvantur, & ab illis naturam & specificationem accipiant, in generali enim formâ omnes conveniunt. *Minor iam est stabilita.*

7. Sed resp. ex allegatâ distinctione citato loco, eam sic applicando; & majorem propositionem limitando; objectum unius virtutis eodem modo quo est hujus non est objectum alterius; Sed dolor est objectum fortitudinis scilicet positivè, id est, quatenus mors, paupertas, ignominia, morbus, dolorem verè afferunt; & in istis adversis magno animo sustinendis ac ferendis fortis rectè sese gerit; E. dolor iste eo modo consideratus non est objectum temperantiæ; Et sic concedimus totum argumentum: *Aliâ enim ratione huius etiam objectum quodammodo dici posse dolorem asserimus, videlicet PRIVATIVÈ; hoc est, ut propter derogatas vel subtractas voluptates corporeas, temperans immoderatè non doleat.* Patet itaq; *aliter & circa alios dolores versari temperantiâ, circa alios fortitudinem.* Ut & illud obiter addatur; Fortitudo circa dolores *per se & primariò* cernitur, temperantia *ex accidente & secundariò* eosdem respicit.

8. Cumq; circa voluptates primariò versetur temperantia, & earum variz sint distinctiones ac species, non injuriâ etiam quaeri solet; *Antemperantia circa omnes voluptatum species equè versetur?* Prout & hæc quaest: *In fascic. contr. Ethic. Cic. sect. 3. memb. quaest. 2.* Quodammodo ventilatur. Unde etiam distinctiones repeti possunt 1. *Voluptas alia animi, alia corporis est, circa hanc non illam, Temperantia strictè sic dicta occupatur.* Quâ-

vis non diffitendum etiam circa fruitionem istius voluptatis per indirectum & consequenter peccari posse. v.g. Si quis speculationibus rerum naturalium, Mathematicarum &c. ita indulgeat; sese adeo abdat ut publicam utilitatem & magis necessarias vocationis munia negligat; is quidem quatenus circa rem bonam, honestam & laudabile occupatur, directe & per se crimen aut vitium committere dici non potest; *Indirectè tamen ex accidenti & consequenter*, dum sc. majus bonum negligit peccare dicitur. *Contra temperantiam* verd, prout hic accipitur, propriè nihil admittit.

9. *Corporis voluptas.* 2. Subdistinguitur, quòd alia sit *interiorum sensuum*; alia *externorum*, circa hanc non illam versari temperantiam propriè dictam ex suprapositis patet. *Exteriorum autem sensuum voluptas* alia est *visus, auditus & olfactus*; Circa quam per se & directè non peccatur; siquidem oblectationem expicturâ, musicâ vel aromatatis petere absolute vitiosum non est, quatenus tamè turpitudinis aliqua sit representatio, vel ad eandem instigatio, per accidens, *indirectè & consequenter* hæc voluptas temperantiæ dirigèda obijcitur; *Alia gustus & tactus* circa quam *maximè, directè & per se* peccari solet, quæ proindè *primarium est* huius virtutis obiectum.

10. *Alit occini potest; Temperantiâ per se versari circa eas voluptates quæ cum brutis sunt communes; sed voluptates visus, auditus & olf. cum brutis sunt communes: E. etiam circa eas versatur temp.* Major confirmatur autoritate *Aristot.* & consensu omnium *Ethicorum*: Minor est manifestissima quòd enim Equi, Delphini, Apes, Oves &c. Molicâ delectentur historiæ & experientia edocent: Nec quisquam ignorare potest bestias etiam visu & olfactu eorum, quæ pabuli aut libidinis speciem representant, capi & oblectari.

11. *Resp. tamen*, ut ex antea dictis facile est colligere; *Temperantiâ per se versari circa voluptates cum*

brutis communes; nimirum in quibus per se & directe peccari potest. Nam neq; ipsa bruta ex odoratu vel aspectu primario & per se jucunditatem hauriunt (nisi physice quis loqui velit;) Sed dum hisce tanquam medijs intervenientibus, gustus vel tactus oblectationes & voluptates obijciuntur; quæ proinde belluinæ & maxime serviles appellari solent.

12. *Subdividitur 3. Voluptas tactus* in eam quæ est in toto corpore, utpote quæ ex calefactione, refrigerio, lotionne, unctione, frictione percipitur; Et eam quæ est in certis corporis partibus, nimirum genitalibus, lingua, palato, gula, ventre. Circa illas minus quatenus liberales sunt, circa hasce autem ceu illiberales vel maximè temperantia imperium exercet atq; variatur.

13. Et deniq; 4. *Voluptas gula & ventris in communem & naturalem*, quæ individui vel speciei conservationem per se intendit: Et propriam seu occeritum d'ipescitur. Quæ à naturâ simpliciter ingenerata nō est, sed pro cujuslibet inclinatione, lubitu, affectatione varie exuberat. Unde etiam circa hanc majus quam in illam temperantia negotium esse patet. Atq; sic ad primum & speciosissimum temperantia obiectum pervenimus:

14. Ex diversitate autem & subdivisione obiecti cum plures oriatur temperantia species, nimirum frugalitas, quæ in sobrietatem & abstinentiam subdividitur; Et castitas quæ in virginalem, vidualem & conjugalem dispescitur, pro ut ex Ergast: viri: thes: 37. satis aperte colligitur: Hinc non incommode quæritur: An temperantia rectè ad sexuum præceptum referatur? Cum illud castitatem tantum præcipiat? Nos affirmativam tuemur tali argumento: Si temperantia cum sexto Decalogi præcepto idem habet

bet obiectum, neq; ad ullum aliud commodius referri potest: sequitur eandem ad hoc ipsum recte reduci: At qui verum prius; E. & posterius.

15. E Contra tamen sic obiectari potest: *Si sextum præceptum castitatem solummodò mandat atq; commendat: tum non omnem temperantiam speciem,* quod particula exclusiva solummodò, vel solam satis indicat: *Sed verum prius, E. & post.* Tritum etiam est, *à particulari ad universale non valet consequentia:* Quamvis igitur 6. præcep. particulariter castitatem urgeat, *non ideo statim omnem temperantiam præcipit aut includit.*

16. Breviter tamen resp. 1. *Ex trito canone: qui vult finem, vult etiam destinata ad finem,* sed ingluvies & ebrietas ad ulterijs & lib. diuibus inserviunt, non secus atq; frugalitas castitatem gignit: E. qui hanc præcipit; illam omisisse censendus non est. 2. Est & alia regula practica: *Qui vitare vult peccatum, fugiat quoq; occasionem peccandi,* Sed gula venerdì occasionem præbet ac facem præfert, juxta illud poëtæ, *Sine cerere & Baccho friget venus,* E. qui hanc coërcitam vult, isti fræna laxare nequit. 3. Ad maximam logicam: *A particulari, ad universale non valet cōsequētia,* nisi hoc ipsū particulare alia etiā præsupponat, quemadmodum ex iam allatis hoc loco fieri patet: *Neq; etiam Deus hic particulariter castitatem præcipit frugalitate exclusâ: Sed & hanc & quicquid castitatem per se generat, promovet aut conservat.*

17. Siquidem igitur non modò *temperantiæ* a quæ est *virtus Ethica,* verum etiam ipsum mandatum divinum frugalitatem injungit, hic enodandum venit: *An omnibus hominibus eadem cibi ac potus mensuræ prædefiniendæ sit: ut temperantiam servent?* Affirmativa videtur sic colligi

pos.

posse: 1. *Quod Deus est virtutis prescriptum equaliter omnibus hominibus precipit, id ab omnibus equaliter est praestandum; sed temperantiam omnibus hominibus Deus est virtutis prescriptum equaliter precipiens. E. ab omnibus equaliter est servanda.* Et per consequens non licet uni plus quam alteri edere vel bibere: Dummodò temperans esse vel haberi velit. 2. *Virtutis essentia consistit in indivisibili: Neque latitudinem admittit. E. eadem mediocritas omnibus stricte servanda erit. Et 3. Notum est illud Lipsij: virtus nec sexum nec sensum recipit; neque sexus: nedum ætatis vel staturæ neque divitiarum rationem habet: E. Virtus ab omnibus isdem legibus eademque ratione & modulo colenda est exercenda venit, adeo ut plus non liceat uni quam alteri, 18.* *Negativa tamē verior est cuius nostræ assertiois hoc est præcipuum fundamentum: Quicumque tantum cibi & potus assumit, quantum natura est virium refectio postulat, nec magis nec minus, is temperantiam servat: Sed in omnibus hominibus eadem nutrimenti quantitas ad refocillationem & refectioem virium naturam non requiritur: Ergo etiam in diversa nutrimenti quantitate temperantia servari potest. Major est manifesta, siquidē virtus non contrariatur naturæ sed eandem sequitur, fovet, sublevat: Unde non male veteres quidam philosophi dixerunt: virtuose vivere est congruenter natura vivere. Cic. 3. de finib. Et nisi hoc esset, tum virtus naturam destrueret, vel ab eadem destrueretur, quod utrumque absurdum. Minor etiam meridianam luce clarior est, cum omnes homines non modò ætate & valetudine, sed & staturam, complexionem, calore &c. non convenient. Quis igitur corpulento & gracili; giganti & pumilioni, adolescentulo & seni calore abundantem & frigido eandem cibi ac potus mensuram sine vitio & ridicula absurditate præferre tentaverit.*

19. Ad contraria argumenta resp. paucis, nam in
manifestâ multis opus non est. Et in 1. Arg. neg: min.
Deus enim & virtutis præscriptum *absolutam æqualitatem*
non exigunt, sed *proportionem & mediocritatem* secundum
viri prudentis iudicium. Quæ mediocritas non rei
sed personarum est, i. e. pro harum circumstantijs vari-
at: prout ex âtea dictis de virtute in genere repeti potest.
Ad 2. *Virtutis essentia consistit in indivisibili* si secundum se
& absolute consideretur. At in *existentia* prout exer-
cetur & actionib⁹ exprimitur, latitudinem aliquam etiam
in virtutibus reperiri certum est. Potest enim hic plus
dare ille minus, & uterq; tamen liberalis esse, & sic de
cæteris. 3. *Lipsij dictum non hunc habet sensum*,
quod omnes homines mares & fœminæ &c. eadem
plane circumstantias per omnia servabunt in virtutis ex-
ercitio, quod impossibile. Sed *vult dicere virtutem ne-
minem respicere*, Non sexum, non conditionem. *Mulie-
res non minus quàm viros virtutis capaces esse, pauperes non
minus quàm divites*, & sic consequenter.

20. Sed cum hic de moderatione in cibo ac potu a-
gatur, commoda se offert occasio, *Anne igitur convivium
honestè celebrari, & temperansq; sine virtutis jacturâ interesse
possit? eventulare*. Distingvendum autem venit inter
convivia *intempestiva, luxuriosa & inhonestâ*; Et inter con-
vivium *honestum tempestivum & sanctum*. Talia etiam *sanctos pa-
triarchas, Reges & Prophetas celebrasse* ijsq; ut & *Salvatorem
ipsum interfuisse* novimus; quin igitur *honestè & licitè
& celebrare & iisdem sine vitio quâ interesse possit, non du-
bitamus*. Dummodò in omnibus memores simus creatori;
memores officij: memores Christianæ charitatis.

21. Quòd si obijciatur. 1. *Illud sapientiæ, melius est do-*

in illa enim melior; In hac deterior quis redditur. 2. Quod in convivij, non tantum multa scandala occurrant; Sed variaz etiam occasiones & illicebra peccandi sese offerat. Respond. 1. Sapientem non absolute convivia damnare, sed comparate saltem loqui. Unde omnia convivia inhonesta esse, minus recte concluditur. 2. In secundo convivij per se tribuitur, quod iisdem ex accidenti saltem competit: Intempestiva autem luxuriosa & inhonesta convivia simpliciter damnantur.

22. Hæc eadem etiam occasione queritur, An ulla ebrietas honesta esse possit & excusabilis? Sunt qui affirmant; Nec planè desunt qui omnimodè negant. Horum partem est argumentum: Omnis abusus vini vel alius potus cujuscundq; generis est illicitus & inhonestus; Sed omnis ebrietas est abusus vini & potus cujuscunq; Cum ad sitim tantummodo restringendam hic concessus sit juxta illud Virg: de vino & veneres;

*Vina sitim sedent notis, venus alma creandis
Serviat: Hos fines transsiluisse nocet.*

E. Omnis ebrietas est inhonesta, illicita & inexcusabilis.

Huc etiam faciunt monita, imò fulmina sacre scripturæ: Nolite inebriari vino, Eph. 5. v. 18. Væ qui consurgitis manè ad ebrietatem scelerandam. Esaj. 5. v. 11. Cavete à crapulâ & ebrietate Luc. 21. v. 34. Gal. 5. v. 21. Virum & mulieres apostatare faciunt sapientes; Ecclesiastici 19. v. 2. &c. Quibus addi possunt Patres: August. ad Sacr:

Virgines: Ebrietas est flagitiorum omnium mater, culpæq; materia; radix criminum, origo vitiorum, turbatio capitis, subversio sensus, tempestas lingue, procella corporis, naufragium castitatis, amissio temporis, insania voluntaria, ignominiosus langvor, turpitude morum, dedecus vitæ, honestatis infamia, animæ corruptela. Et alibi idem in quodam sermone; Ebrietas est blandus Dæmon, dulcis venenum, svare peccatum quam qui habet scilicet non habet, quam qui facit, peccatum non facit, sed totus est peccatum.

Et

Et id genus alia per plurima quæ contra ebrietatem afferri possent.

23. Quendam verò ebrietatem tolerari imò excusari posse, adeoq; etiam honestam esse, iuveniuntur etiam qui seriò asserant; Tali argumento: *Quod in sacris non modò à sanctis factum legitur, verùm etiam suadetur; Et finem rerum naturalium continet, hominiquè insuper valetudinem promovet, id planè illicitum & inhonestum non est; Sed quadam ebrietas est talis. E. Major cum sit manifestissima, & suâ luce radiet: Minor paucis stabilienda venit, 1. Gen. 43. v. ult. Biberunt Joseph cum fratribus & inebriati sunt &c. 2. Cantic. 5. Bibite charissimi & inebriamini, Prov. 21. v. 3. Psalm.: 104. Vinum lætificat cor Et 4. Vinum sanitati conferre omnium medicorum calculo constat: addatur & autoritas S. Pauli Thimotheum admonentis ut vino utatur.*

24; Verumenimverò, argumenta hic utrinq; allata cum haud parùm ponderis habeant, & veritate etiam utrobiquè; secundum quid nitantur, *Distinctione res expedienda erit, & accurata vocabuli ebrietas discussio, & ambiguitatis enodatio adhibenda. Sumitur enim vox hæc potissimum tripliciter. 1. Metaphoricè idq; vel in bonam partem pro spirituali & supernaturali ebrietate, i. e. lætitia & animi tranquillitate ex rebus honestis perceptâ; ita Psal. 36. v. 9. inebriabuntur ab ubertate domus tuæ, & torrente voluptatù tuæ potabis eos. Huc & illud Cantic. 5. sup. cit. Vel in malam partem aut pro vehementiori animi perturbatione, aut stultitiâ & imprudentiâ secundos rerum successus comitante: ita quis fortunâ ebrius dici potest: quâ locutione etiam Horatius de Cleopatra utitur Et hæc ebrietas aliàs sicca dici solet. 2. Est ebrietas quæ-*

Naturalis, quæ vinum juxta naturam suam reficit & exhilarat hominem eiusq; naturales vires erigit, ut ex psal. 104. v. 15. conclusū, de quali etiam Genes. 43. sermo est. Et 3. *stricte* dicta est ebrietas, deliratio ex vino orta, prout eam Plutarch. in *quæstionibus convivalibus* describit: Quæ aliàs *medida* appellari consuevit. Et hujus etiam diversū datur gradus, ut sit vel *levior* seu *superficiaria* uti vocant, vel *gravior*, vel demum *gravissima* quæ mentisq; exitium inducit, ut loquuntur *libi*, qui in delictorum judicacione hosce gradus respiciendos movent.

25. *Philice* ita præsuppositis, dicimus primam speciem, *metaphoricam* se. hujus loci non esse, ideoq; nec de eadem hic querendum. Nam *spiritualis* semper bona est ebrietas (hoc sensu) stoliditas atq; sicca ista circat imperantia obiectum non occupatur. *Naturalem* vero ebrietatem non istam & licitam esse argumento th. 23. sup. allato, confirmari existimamus. Huc facit non modò illud Prov. 31. v. 6. *Date siceram merenti & vinumq; qui angustis sunt corde, ut bibant & obliviscantur egestatem &c.* Sed & dictum *Augustini*, Vinum potatum mediocriter est medicamentum; plus iusto sumptum venenum esse, cognoscitur. *Cis hoc ad sacrum Virg. Et Theognis*. Vinum si quis caute, parce, moderate, temperate bibat, non tantum non est noxium sed lōge saluberrimum &c. Tertia deniq; species *proprie & stricte* dicta ebrietas, in th. 22 merito damnatur. Quæ tantò etiam sit abominabilior si habitus ebriositatis accedat & frequenterur.

26. Obijci tamen adhuc potest, & à non nemine regeatur. *Secundam ebrietatis acceptionem* admittendam non esse, cum *contradictio* sit in adjecto: ebrietas naturalis, licita atq; honesta. Non secus ac si fornicationem naturalem atq; honestam quæ diceret. Sed res, rem salvam esse: aliud

verbum

venim est de fornicatione loqui quæ semper in malâ parte
accipitur; Ebrietas non item, prout ex supra allatis cõ-
stat. Sin probari possit fornicationis vocem, unquam
pro licito & honesto veneris usu, accipi; Sicut ebrietas
pro gaudio, refectioe & lætitiâ ex moderato vini usu
ortâ accipitur sæpissimè (præsertim inter bonos & vir-
tuosos) tum haud parâ obstat.

27. Hinc etiam non obscurum quid de poculis ne-
cessitatis, sanitatis & hilaritatis statuendum: illa videlicet
semper esse concessa, licita & honesta; hoc autem cer-
tis conditionibus, ni justo sit frequentius, intempesti-
vum aut luxuriosum etiam adnoscitur. conf. fasciæ
controv; Eth; sect. 2. memb. 5. quæst. ult. Superfluitatis autem
poculum tanquam verbo Dei, natura & honestati contrarium,
adversariorum & bonæ mentis inimicam; sanitatis pestem, turpitudinis
omniq; vitij fomitem; Diaboli tricas, inferni lenonem, semper &
ubiq; vitandum statuimus.

28. Hic non tam in Ethicis queritur an detur ebrie-
tas invita? quam solent non pauci sese excusatum ire
dicentes se præter intentionem & coactos fuisse inebriatos. S.
Statuendum quidem levius esse vitium præter spem & abs-
que proarsu aliquid committere, quam de industria,
ex instituto & datâ operâ peccare; Aliquem tamen co-
actione se proflus excusare posse vix verosimile. Non
enim est vera coactio quæ fit varijs instigationibus, svasio-
nibus & persuasionebus, quam tamen neq; approbamus:
Sed coactio demùm esset si reluctans comprehenderetur,
humili prosterneretur, & sic potus ipsi contra suam vo-
luntatem in fauces instillaretur. Quam coactionem
equi prætere non possunt vix est ut in coactâ ebrietate
excusationem inveniant.

29. *Quærunthic nonnulli; Cur sitis magis torquetur homines quam famex? Et cur potus majorem quam cibus delectationem afferat? Sed cum hæc quæstiones meræ sint physicae; easdem cum similibus alijs, ne heterogenias merito insimulemur, ad suum forum rejicimus. An verò in ciborum delectu aliqua consistat Temperantia? Rectius hic disceptatur. Et quavis simpliciter negandum non sit temperantiam etiam in ciborum, ut & potus, delectu spectari. Sicut enim qui non nisi exquisitissimis, delicatissimis & opiparis maxime ob voluptatem vesci & frui vult, temperantia limites excedit, etiam si in debita saltem quantitate sistat. Ita qui delectum negligit talem, (nisi quid ratione sanitatis & valetudinis fieri conveniat) hæc in parte temperans est. Nihilominus tamen quòd hoc sensu temperantia in ciborum delectu monstretur, ut volunt pontificij, quòd nunc carnibus & lardo, nunc non nisi piscibus, ovis & id genus comedendis temperantia eluceat, est quod negamus & pernegamus; juxta illud Christi, *Math. 15. 11. Non quod ingreditur in os, impurat hominem* &c. *Act. 10. Qua Deus purificavit, tu communia ne dixeris. 1. Cor. 10. v. 25. Omne quod in macello venditur edite. Coloss. 2. v. 16. Ne quis vos judicet in cibo, aut in potu.* Plura vid: apud *Dithmars: lib: 3. System: Cib. Exercit. 3. sect. 4. Discept: 2.**

30. *Opponihic solet ex Act: Apost: c. 15. v. 20. Ubi Apostoli in primo Concilio Hierosolymitano, à sanguine sc. etiam brutorum & suffocatis non secus atq; ab inquinamentu simulacroru & scortatione abstinendum concludunt: Unde & ciborum delectum verbo Dei congruum esse comprobari videtur. de U. T. autem minus est dubij. Gen: 9. Levit. 17. & Deut. 12. Sed Respond. Vet. Test. prohibitionem, legem fuisse ceremoniali, ideoq; per Christi adventum sublatam, quod*

quod supra allegatis textibus N. T. patet. *Apostolorum prohibitio* itidem fuit *temperata*: scilicet propter vitandum scandalum, donec ecclesia colligeretur, ne infirmiores offensionem paterentur, & calumniandi ansam malevoli haberent. Quibus cessantibus cessavit etiam ipsa prohibitio; Et sic Christianam libertatem pie utimur.

31. Hæc de cibo & potu; Circa *venereum* quæri solet *Annulla cælibilitas sit?* Ubi simpliciter negamus cum *6to præcepto & ipsâ honestate*. Nec quicquam est vel minimi momenti (dummodò honestatis aliquis respectus habendus) quod in contrarium obijci possit. si quem verò brutis se non abimile arguere non potest, aliqua forsitan invenire poterit. Imò nec à *Conjugatâ venerem* semper & sine ratione certoq; respectu exercendam esse, ut vas suum in sanctificatione & honore possideant. 1. *Thess. 4. v. 4.* rectè concluditur. *Conf: Synopsis æconom: part: 1. lib: 18.* Modum verò honestas & recta ratio, tum finis divinitus propositus, prædicti scilicet ac generis humani *multiplicatio* præscribēt & negotium gubernabunt.

32. Solet etiam hic loci quæri; *An lupanaria in honestâ rep. sint ferenda?* Sed quaestio hæc merè politica est ideoq; huic non spectat. Quod verò lupanaria ab homine temperanti & honestatem amante non frequentari, imò nec visitari debent; Ex iam positis tam est manifestum quàm quod manifestissimum. *Nulla quippe turpitudinis atq; honestatû mixtura esse potest.*

33. Et deniq; dubium movetur; *An chorea in rep. ferenda?* Quæ quaestio sic informata, itidem Politica est. Sin autem Ethicè quarretur *An saltationes seu chorea sint licitæ & honestæ?* Resp. dist. Saltationes exercendi corporis gratia privatim institutæ ethicè neq; honestæ sunt neq; inhonestæ; Sed physicè ad valetudinem conducunt: Aliæ verò

verò *saltationes* quæ in pub: congressibus instituuntur, aut sicut *piâ intentione*, ut Miriam Exod. 15. David. 2: Reg. 6. p. 16. aut officij ergo ut in honorem sponsi & sponsæ, quod in nostris nuptialibus convivij fieri assolet, vel ob aliam consimilem honestam rationem: aut *saltationes* sunt *leves immodeste, superstitiosæ, lascivæ*. Illas approbamus: Has verò ultra garramantas ablegamus.

34. Coronidis loco quod hic etiam moveri solet; *Asper Temperatiâ & bonam Diætâ hominû vitam prolongari possit*: Quæstionem physico-medicam istam putamus. Quæ admodum etiam à medicis medicamenta promitti solent quæ vitam ad vj. vel plures años protrahant. Id verò nos non ita intelligimus quod terminum à Deo præfixum transgredi in hominibus sit potestate; Sed quod terminum hæc ratione attingere possit, quem aliàs nullatenus esset allequaturus. Et hæc hæc vice de temperantiâ.

COROLLARIA HISTORIC:

I.

Vinum ante diluvium in usu fuisse, probabiliter saltim concluditur; ex sacris nusquam manifestè evincitur.

Nedum ex ullâ alia historiâ prophana confirmari potest.

2. Triâ temporis intervalla quæ Varro constituit, primum incertum seculum, secundum fabulosum, & tertium Historicum etiam ad nostras historias accomodari possunt. Ecquis enim dubitare potest per plurima & maximam partem, non dico omnia, quæ primis seculis à cæditis hæcæ regnis gestæ obseuræ oblivionis nocte sepulta iacere? Certe Joh. M. rerum patriæ curiosissimus & documentis, si quis unquam, instructissimus fateri necessum habet Regum quorundam Goth. sola nomina ad se pervenisse lib. 1, cap. 13. in fin. quare etiam prima ista secula incerta vocare liceat. Deinde in historiis nostris multa fabulis involvuntur, dum Tyranni, impudici & impii Draconibus, canibus & monstris passim assimilantur; Et qui istos è medio sustulerunt, cum talibus pugnam iniisse cantilehis etiam nunc celebrantur. Quæ præcipua sunt reliquis. Et hæc tempora fabulosa appellare liceat. A tempore autem Christianæ religionis certior em nos habere historiâ tutò profitemur, Quænam tamen priora in certitudinis aut falsitatis non arguimus.

(S)(O)(S)

f

ORNATISSIMO
Dn., JOANNI TIBELIO
S. R. M. is Alumno studiosissimo,

De
TEMPERANTIA
Doctè & solerter Disputanti;

Quo bene vivit homo, virtus si dicier illud
Assolet, est virtus sic tua. *Σ ἀσπασίμῃ:*
TIBELLI, Theilibus quam tu depingis in hisce.
Perdoctis: Virtus quin ea cara tibi,
Non dubito: Talis cum sis visus mihi semper,
Et studia hoc prodant, haectenus egregia.
Honoris & Amoris Ergò
L. M. q.

ÆSCHILLUS PETRÆUS D.

Præstantissimo, literatissimo atq; humanissimo

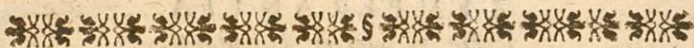
Dn., RESPONDENTI, Amico per dile-
cto, hilee paucissimis, utut occupatissimus,
ex animo tamen gratulari voluit

PRÆSES.

Virtutis hanc quod dicitur nutriculam,
Matrem piam simulq; TEMPERANTIAM

*Exerceas ubi libens industriam,
Congrator; Et precor tuis amplissimos
Studijs progressus insuper TIBELI! Age,
Sic sic astur per hos gradus palatia
Sublimiore visere & conscendere:
Nec non honoris ardui templum ingredi.*

MICHAEL O. Wexionius.

Literis & moribus Ornatissimo Juveni

DN. JOANNI ANDREÆ TIBELIO,
Sympatriotæ & amico fraternum in modum amando,

D^o
TEMPERANTIA

Disputatio

P*erverse Circes tam magna potentia fertur,
Verterit ut multos in nova monstra viros.
Quam Musa explodit pariterq; illudit Ulysses,
Prorsus adimmanes abiecit ipse feras.
Pici qui ritu curat pro numine ventrem
Susq; velut vivit, sus moriturq; velut,
Sanior est meliorq; tibi mens Docte Ioannes,
Nam gula non celebres desidiofa facit.*

*Paucis hisce, inter plurima impedi-
dimenta, applaudit.*

Johann., Gartzius Arbog.

